ભારત માત્ર ભૂમિખંડ નથી, પરંતુ જીવંત સંસ્કૃતિ છે, અને આ સંસ્કૃતિની પ્રાણધારા તરીકે નદીઓ વહે છે. આ નદીઓ માત્ર જળપ્રવાહ નથી, પરંતુ ચેતનાની ધારાઓ છે. ભારત તથા વિશ્વના પ્રાચીનતમ ગ્રંથ ઋગ્વેદમાં સર્વાધિક ઉલ્લેખ પામેલી નદી એટલે **માતા સરસ્વતી**. વૈદિક કાળમાં જેમના કાંઠે ઋષિ–મુનિઓએ તપ, યજ્ઞ અને સ્વાધ્યાય દ્વારા ભારતીય સંસ્કૃતિના મજબૂત પાયા ઘડ્યા, એવી આ નદી જ્ઞાન, પવિત્રતા અને સંસ્કારનું પ્રતીક રહી છે.

કાર્તિક સ્વામી અને મહાસુર વચ્ચેના મહાસંગ્રામ પૂર્વે દેવતાઓએ માતા સરસ્વતીના કાંઠે અભિષેક કર્યો હોવાની કથા હોય કે પરશુરામ ભગવાને અનેક યુદ્ધો બાદ માતા સરસ્વતીના જળમાં સ્નાન કરી આત્મિક શાંતિ અનુભવી હોવાની માન્યતા — દરેક પ્રસંગમાં સરસ્વતી માત્ર નદી નહીં, પરંતુ જીવંત ચેતન શક્તિ તરીકે પ્રગટે છે. દંતકથાઓ તો ત્યાં સુધી કહે છે કે વર્ષમાં એકવાર સર્વના પાપ હરનારી મા ગંગા પણ પોતે પવિત્ર થવા માતા સરસ્વતીમાં આવે છે.

આવી મહિમાવંતી માતા સરસ્વતી આજે ભૌતિક દૃષ્ટિએ ધરાતલ પર દૃશ્યમાન નથી. માતાનો જળપ્રવાહ ધરતીની નીચે અંતર્હિત થયો છે. વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિકોણે અનેક કારણો રજૂ થાય છે, પરંતુ આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ એક સત્ય સ્પષ્ટ છે — **અમે માતાને માતા તરીકે સ્મરણ કરવાનું ભૂલી ગયા હતા**. જ્યાં જનજાગૃતિ, શ્રદ્ધા અને સંકલ્પ પુનઃ પ્રગટે, ત્યાં માતાનું નિર ફરી ધરાતલ પર આવવું નિશ્ચિત છે.

આ જ વિચાર અને ભાવનાનો સંસ્કાર પાટણવાસીઓના હૃદયમાં સંચિત થયો, અને “**વંદે મા સરસ્વતી” સંકલ્પ**ના અંતર્ગત, માતા સરસ્વતીના પુનઃ ધારાવતરણના સંકલ્પ સાથે, ઇતિહાસિક **મા સરસ્વતી પરિક્રમા**નું આયોજન થયું.

મુખ્યત્વે **માતા સરસ્વતીના પુનઃ ધારાવતરણના સંકલ્પ** અંતર્ગત જ આ પરિક્રમાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું.

તારીખ **૨૩ જાન્યુઆરી ૨૦૨૬**, માતા સરસ્વતીના પ્રાગટ્ય દિવસ **વસંત પંચમી**ના અનુસંધાને, પાટણવાસીઓ દ્વારા ઇતિહાસમાં પ્રથમ વખત **૧૮ કિ.મી. લાંબી માતા સરસ્વતી પરિક્રમા** યોજાઈ. સાથે જ દર વર્ષે આ પવિત્ર તિથિએ પરિક્રમા કરવાની અડગ પ્રતિજ્ઞા લેવાઈ.

પાટણના આનંદેશ્વર મહાદેવ મંદિર ખાતે પિપળાના વૃક્ષારોપણ સાથે પરિક્રમાનો આરંભ થયો — જે સંકેત હતો કે જ્યાં માતાનું જળ ફરી વહેવાનું છે, ત્યાં જીવન અને સંસ્કાર ફરી ફૂલશે.

આ સમગ્ર પરિક્રમા સાધુ–સંતોની નિશ્રા અને માર્ગદર્શન હેઠળ યોજાઈ. વિવિધ પ્રદેશોમાંથી આવેલા **૪૦૦થી વધુ સાધુ–સંતોએ** પરિક્રમામાં ભાગ લીધો.

મુખ્ય સાધુઓના હસ્તે —

• સરસ્વતી પુરાણ

• ધર્મધ્વજા

• પવિત્ર ત્રિશૂલ

• **બદ્રીનાથની નજીક આવેલા ભારતના પ્રથમ ગામ "માણા"થી લાવવામાં આવેલા માતા સરસ્વતી જળના ૧૧ કલશ**

• તથા પાટણના ઉચ્ચકોટિના સંત **નર્મદાગિરિજી મહારાજની છબી**

ધારણ કરી પરિક્રમાને દૃઢ આધ્યાત્મિક દિશા આપવામાં આવી.

આ સમગ્ર વિચારથી સંકલ્પ સિદ્ધિ માટે **આબુ રાજના લોકપ્રિય અને આધ્યાત્મિક સર્વસ્વ ધરાવતા ચંદનગિરી બાપુ**ના વિશેષ આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થયા. આ ઉપરાંત, પરિક્રમાના વિચારનું સિંચન, આયોજન અને કાર્યરૂપ રેખા ઘડવામાં પાટણવાસીઓને **સ્વામી રુખડનાથ બાપુ**ના પણ પવિત્ર આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થયા.

પરિક્રમાના પ્રારંભ પૂર્વે જ પાટણવાસીઓએ આ યાત્રાને માત્ર ભૌતિક નહીં, પરંતુ સંપૂર્ણ આધ્યાત્મિક બનાવવા વિશેષ આયોજન કર્યું. ઉત્તરાખંડના બદ્રીનાથની નજીક આવેલા ભારતના પ્રથમ ગામ **"માણા"**, જેને માતા સરસ્વતીનું ઉત્પત્તિ સ્થાન માનવામાં આવે છે, ત્યાંથી માતા સરસ્વતીનું પવિત્ર જળ લાવવામાં આવ્યું. આ પવિત્ર જળ **૧૦૮ ઘડામાં** ભરી પાટણ લાવવામાં આવ્યું અને આનંદેશ્વર મહાદેવ મંદિરે ભગવાન શિવની ત્રણ પરિક્રમા સાથે આ જળને વિધિવત સંસ્કારિત કરવામાં આવ્યું.

આ ૧૦૮ ઘડામાંથી **૧૧ ઘડા**, સ્ત્રી પરિક્રમાર્થીઓ દ્વારા, સમગ્ર પરિક્રમા દરમિયાન સાથે રાખવામાં આવ્યા — જે માતૃશક્તિ, જાગૃતિ અને સંરક્ષણનું પ્રતિક બન્યા.

પ્રથમ પરિક્રમામાં જ અંદાજે **૯૦૦ જેટલા લોકો** જોડાયા. આ સંખ્યા માત્ર આંકડો નથી, પરંતુ માતા સરસ્વતીના જળને પુનઃ ધરાતલ પર લાવવાના સામૂહિક સંકલ્પનું જીવંત પ્રતિબિંબ છે.

પરિક્રમાના માર્ગમાં **પાટણ સહિત કુલ ૮ ગામો** — પાટણ, પાલડી, સગોડિયા, અજિમાણા, કુંતાવડા, કમલીવાડા, હાજીપુર અને રૂણી — નો સમાવેશ થયો. ચાર વર્ષના બાળકથી લઈને બ્યાસી વર્ષના વૃદ્ધ માતાજી સુધી સૌએ નંગપગ ચાલીને માતાની સુકાયેલી ધારાને સ્પર્શી. બાળકોનો ઉત્સાહ, યુવાનોનો જ્વલંત સંકલ્પ અને વૃદ્ધોની આશાભરી દૃષ્ટિ — આ ત્રિવેણીએ પરિક્રમાને અવિસ્મરણીય બનાવી.

ગામોના લોકોએ સાધુ–સંતો અને પરિક્રમાકારોની ભાવપૂર્વક સેવા કરી. કેટલાક ગામોએ તો આવતી વસંત પંચમીના દિવસે સમગ્ર ગામ કોઈ અન્ય કાર્યક્રમ નહીં રાખી, માત્ર માતા સરસ્વતી પરિક્રમામાં જોડાવાનો સંકલ્પ લીધો.

લગભગ **આઠ કલાકમાં** પરિક્રમા પૂર્ણ થઈ. અંતે, **હરિદ્વારમાં જેમ ગંગા માઈયાની આરતી થાય છે, તેવી જ ભાવભીની ભવ્ય માતા સરસ્વતીની આરતી** કરવામાં આવી. સાથે જ **દર પૂર્ણિમાના દિવસે આ આરતી કરવાનું પવિત્ર સંકલ્પ** પણ લેવામાં આવ્યો.

આરતી પશ્ચાત્, વૈદિક મંત્રોચ્ચાર સાથે, પરિક્રમા દરમિયાન ધારણ કરાયેલા **૧૧ કલશ સહિત ૧૦૮ કલશમાં રહેલું માણા ગામનું પવિત્ર જળ**, માતા સરસ્વતી નદીમાં પાટણ ખાતે આ સંકલ્પ સાથે પ્રવાહિત કરવામાં આવ્યું કે —
"માતાનું આ જળ બારેય માસ અહીં વહેતું રહે."

વિધિવત પૂજા અને શાસ્ત્રોક્ત રીતથી કલશોમાં માતા સરસ્વતીની પ્રતિકૃતિ સ્થાપી, વિશેષ પૂજા, શૃંગાર, પુષ્પાર્ચન અને ભાવાર્ચન કરવામાં આવ્યું. પાટણવાસીઓએ જીવંત ભાવથી માતા સરસ્વતીને ધરાતલ પર પધારવાની હૃદયપૂર્વક વિનંતી કરી.

આ પરિક્રમા માત્ર એક યાત્રા નથી —
તે સ્મૃતિમાંથી સંકલ્પ તરફ
અને સંકલ્પમાંથી પુનઃપ્રવાહ તરફનો
ઐતિહાસિક પ્રયાસ છે.

ઇતિહાસ કહે છે — **"તમે વહેતા હતા."**
ભવિષ્ય ઉત્તર આપે છે — **"તમે ફરી વહેશો."**